

Uitvoeringsplan Natuurinclusieve landbouw DEEL 2

JULI 2022

provincie limburg

has
hogeschool

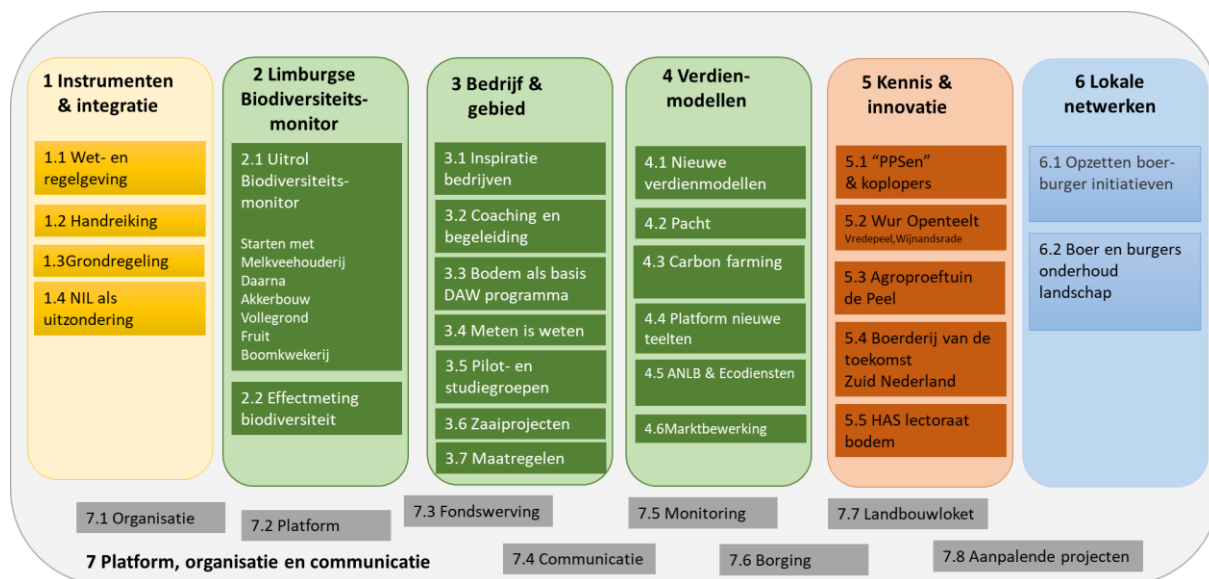

natuur en milieu limburg
2020-2022

Deel 2: Uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma NIL is opgebouwd uit zeven programmalijnen. In dit tweede deel wordt een omschrijving uitgewerkt van de onderdelen van de verschillende programmalijnen. Hier vindt u de projectformats met de doelstelling, aanpak, op te leveren producten, planning, kosten en financiering. Deze kunnen worden gebruikt wanneer passende regelingen open gaan en worden mogelijk lichtjes aangepast om slagingskans van de aanvraag te vergroten.

Inhoud

1. Instrumenten & integratie
1.1 Wet- en regelgeving 1.2 Handreiking 1.3 Grondregeling 1.4 NIL als uitzondering
2. Limburgse Biodiversiteitsmonitor
2.1 Uitrol Limburgse Biodiversiteitsmonitor 2.2 Effectmeting biodiversiteit
3. Bedrijf & gebied
3.1 Inspiratiebedrijven 3.2 Coaching en begeleiding 3.3 Bodem als basis/DAW programma 3.4 Meten is weten 3.5 Pilot- en studiegroepen 3.6 Zaaiprojecten 3.7 Maatregelen
4. Verdienmodellen
4.1 Nieuwe verdienenmodellen 4.2 Pacht 4.3 Carbon farming 4.4 Platform Nieuwe teelten 4.5 ANLb/ecodiensten 4.6 Marktbewerking
5. Kennis & innovatie
5.1 PPSen & koplopers 5.2 WUR Openteelt 5.3 Agroproeftuin de Peel 5.4 Boerderij van de toekomst Zuid Nederland 5.5 HAS lectoraat bodem
6. Lokale netwerken
6.1 Opzetten boer-burger initiatieven 6.2 Boer en burgers onderhouden landschap
7. Platform, organisatie en communicatie
7.1 Organisatie 7.2 Platform 7.3 Fondswerving 7.4 Communicatie 7.5 Monitoring 7.6 Borging 7.7 Landbouwloket 7.8 Aanpalende projecten

1. Programmalijs instrumenten & integratie

Voor natuurinclusief boeren is geen handleiding beschikbaar die iedere stap beschrijft en alleen met bewezen technieken werkt. Er zijn geen standaard verdienmodellen beschikbaar of doorontwikkelde meetinstrumenten. Natuurinclusieve landbouw is een beweging die als een golf verandering teweegbrengt. Deze beweging moet de mogelijkheid hebben om te groeien en de gehele landbouw te bereiken. Hiervoor moet de overheid een open houding aannemen en bereidt zijn bestaande kaders open te breken en mogelijkheden hiervoor te bieden, los van het verleden en bestaande kaders.

Programmalijn Instrumenten en integratie	
1.1 Wet en regelgeving	
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none">• Experimenteerruimte creëren voor natuurinclusieve landbouw• Lobby voor aanpassing Wet- en regelgeving om natuurinclusieve landbouwmethoden te faciliteren.
Aanpak	Aan de hand van regionale praktijkpilots experimenteren met natuurinclusieve landbouw. Indien hiervoor ontheffing van de wet- en regelgeving nodig is, wordt deze gemotiveerd en aangevraagd. Na uitvoering worden de effecten integraal beoordeeld en op basis daarvan vindt lobby voor structurele aanpassing van de wet- en regelgeving plaats.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none">• Methodiek voor het verkrijgen van experimenteerruimte en inzicht in noodzakelijke aanpassing van wet- en regelgeving.• Experimenteerruimte.
Planning	2022 - 2023
Kosten en Financiering	Nog nader te bepalen

Programmalijn Instrumenten en integratie	
1.2 Handreiking	
Doelstelling	Ontwikkelingen van een integrale handreiking voor boeren.
Aanpak	In nauw overleg tussen boeren, provinciale overheid, waterschap en kennisinstellingen wordt een breed instrumentarium (menukaart) ontwikkeld dat als handreiking kan worden ingezet.
Op te leveren producten	Integrale handreiking met instrumenten op het gebied van: <ul style="list-style-type: none">• Stimuleringsmaatregelen en• Investeringsregelingen.
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	Nog nader te bepalen

Programmalijn Instrumenten en integratie	
1.3 Grondregeling	
Doelstelling	Het ontwikkelen van een instrumentarium waarmee extensivering en de invoering van natuurinclusieve landbouw ondersteund wordt door beschikbaarheid van grond en formulering van kwalitatieve verplichtingen als bouwsteen voor pachtbeleid.
Aanpak	In nauw overleg tussen boeren, provinciale overheid en waterschap wordt instrumentarium ontwikkeld dat de noodzaak voor verkavelingen onderzoekt en mogelijkheden voor opstellen van passende kwalitatieve verplichtingen en effecten daarvan.
Op te leveren producten	Instrumenten voor de verwerving van gronden voor natuurinclusieve landbouw.
Planning	2022 - 2023
Kosten en Financiering	Nog nader te bepalen

Programmalijn Instrumenten en integratie	
1.4 NIL als uitzonderingsregeling	
Doelstelling	Natuurinclusieve landbouw draagt in hoge mate bij aan de integrale doelen van klimaat, stikstof, water en biodiversiteit. Onderzocht wordt of op basis hiervan voor natuurinclusieve landbouwbedrijven ontheffingsmogelijkheden aanwezig zijn ten aanzien van specifieke beleidsopgaven.
Aanpak	Aan de hand van regionale praktijkpilots wordt bepaald welke uitzondering / ontheffingsmogelijkheden voor natuurinclusieve landbouwbedrijven kunnen worden overwogen / toegepast en op welke wijze deze te borgen (bij voorkeur langjarig).
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Methodiek voor het verkrijgen van ontheffingsmogelijkheden en randvoorwaarden voor natuurinclusieve landbouw. • Concrete toepassingen.
Planning	2022 - 2023
Kosten en Financiering	Nader te bepalen

2. Programmatisch Limburgse Biodiversiteitsmonitor

Om richting te geven aan de natuurinclusieve ambities is gekozen voor een aantal Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's). KPI's zijn geen doel op zich, maar een instrument dat boeren en tuinders integraal richting geeft in hoe zij kunnen bijdragen aan het behalen van doelen op het gebied van bodem, water, biodiversiteit en klimaat. Vanuit Limburg wordt aangesloten bij de landelijk ontwikkelde set aan indicatoren die aangevuld wordt met gebiedsgerichte parameters. Voor de melkveehouderij zijn landelijk de KPI's het verst ontwikkeld en beproefd. In Limburg zal de biodiversiteitsmonitor ook het eerst worden ingezet in de melkveehouderij.

Voor elk bedrijf dat mee gaat doen aan natuurinclusieve landbouw wordt een nulmeting gedaan, zodat de uitgangssituatie duidelijk is. Aan de hand daarvan kan een bedrijf gaan ontwikkelen en de voortgang door periodieke monitoring van de KPI's volgen.

Programmatisch Limburgse Biodiversiteitsmonitor	
2.1 Limburgse Biodiversiteitsmonitor	
Doelstelling	<p>1.600 agrarische ondernemers gaan aan de hand van landelijk ontwikkelde KPI's aan de slag om doelen en opgaven ten aanzien van klimaat, water, biodiversiteit en landschap te realiseren. Gestart wordt met de melkveehouderij en de biologische sector, gevolgd (vanaf medio 2023) door akkerbouw. Per bedrijf wordt een 'nulsituatie' vastgelegd (uitgedrukt in punten) en een verbeterplan opgesteld gericht op een hoger niveau van natuurinclusiviteit (zie ook volgende paragrafen).</p> <p>Boven een vooraf bepaald puntenniveau ontvangen zij een basisbeloning die toeneemt naarmate een hogere score wordt gerealiseerd (transitiebeloning). Tevens worden andere vormen van belonen en waarderen ontwikkeld (via de programmatisch Verdienmodellen).</p>
Aanpak	<p>Door de Biodiversiteitsmonitor als leidraad te gebruiken, wordt op bedrijfsniveau de voortgang bijgehouden ten aanzien van de prestaties die bepalend zijn voor de te realiseren doelen. Op basis van de KPI's wordt de inzet van de ondernemers gewaardeerd en beloond.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De eerste drie jaar ontvangen de ondernemers een basisbeloning afhankelijk van de score. • Gestreefd wordt om te groeien in 'natuurinclusiviteit' per stap van 500 punten in drie jaar. (+beloning mogelijk (inzet+ 25%)).
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • 1.600 ondernemers die aan de hand van de biodiversiteitsmonitor hun bedrijf verduurzamen met focus op melkveehouderij, biologische landbouw en vanaf medio 2023 akkerbouw en andere deelsectoren wanneer de KPI's beschikbaar zijn. • Een toename van 500 punten op de LBM per bedrijf in 3 jaar. • Uitgaande van 40 ha per bedrijf wordt 64.000 ha meer natuurinclusief.
Planning	<p>2022 voorbereiding</p> <p>Vorbereidingsfase:</p>

- Selecteren van partners uitvoering
- KPI's bepalen + streefwaarden
- Concretiseren '500 punten verbeterplan'
- Vaststellen van beloningen
- Beloningsregeling opstellen
- Deelnemers werven/informereren gericht op (biologische) melkveesector

Uitvoeringsfase

- Nulsituatie per deelnemer vaststellen

In de periode 2023 - 2026 start jaarlijks een nieuwe groep deelnemers.

Jaar	Aantal nieuwe deelnemers
2023	150
2024	250
2025	500
2026	700

Kosten en Financiering

Aantal deelnemers	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Start in 2023	150	150	150				
Start in 2024		250	250	250			
Start in 2025			500	500	500		
Start in 2026				700	700	700	
Totaal aantal bedrijven	150	400	900	1.450	1.200	700	-
Gem. vergoeding €	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	
Budget per jaar totaal €	300.000	800.000	1.800.000	2.900.000	2.400.000	1.400.000	9.600.000
Alternatief verdienmodel							
Budget per jaar totaal							

Programmalijn Limburgse Biodiversiteitsmonitor

2.2 Effectmonitoring biodiversiteit

Doelstelling	<p>Een van de doelen van het programma NIL is dat er positieve effecten op de (provinciale) natuur(doelen) zichtbaar worden. De theorie is dat door het zetten van kleine stapjes - die alle boeren zetten - de basiskwaliteit van natuur in een gebied erop vooruitgaat. In het programma wordt aan de hand van een steekproefsgewijze, meerjarige, onafhankelijke monitoring van de biodiversiteit getoetst wat de uitgevoerde maatregelen hieraan bijdragen. Bijvoorbeeld in samenwerking met het Natuurhistorisch Genootschap.</p> <p>Met als doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beter in beeld krijgen welke bijdrage de maatregelen leveren aan het vergroten van de biodiversiteit. De resultaten worden gebruikt bij het evalueren van de biodiversiteitsmonitor. • Het communiceren van de resultaten met maatschappelijke organisaties met als doel het maatschappelijk draagvlak voor NIL en de biodiversiteitsmonitor te vergroten. • Ondernemers die inspanningen leveren op natuurinclusieve landbouw extra te motiveren.
Aanpak	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen monitoringsplan Monitoren van een beperkt aantal soortgroepen: flora (beperkte lijst), insecten en vogels (aansluitend bij bestaande voorbeelden van dit type monitoring). Er wordt hierbij gebruik gemaakt van ervaringen bij monitoring in de Achterhoek door SOVON en de Vlinderstichting. De bedrijven waar gemonitord gaat worden, sluiten aan bij de indeling uit het uitvoeringprogramma: Situatie 0 (zonder maatregelen), situatie 1 (beetje), situatie 2 (meer), situatie 3 (optimaal) en eventueel specifiek ANLb. Te maken onderscheid tussen grasland, akker en lijnvormige element. Locaties worden gespreid over de provincie geselecteerd op basis van grondsoort (löss, zand, klei/veen). • Uitvoeren monitoring. • Communicatie over de resultaten.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsplan effectmonitoring natuurinclusieve landbouw • Voortgangs- en eindrapportage steekproef monitoring biodiversiteit uitvoeringsprogramma NIL • Communicatie-uitingen eerste resultaten • Bijeenkomsten deelnemers resultaten in het veld
Planning	<p>2022 uitvoeringsplan effectmonitoring. Eind 2022-2030 uitvoeringsprogramma NIL - uitvoering steekproef monitoring biodiversiteit.</p>
Kosten en Financiering	<p>€ 10.000,- uitvoeringsplan effectmonitoring. € 65.000,- per jaar steekproef monitoring biodiversiteit.</p>

3. Programmatisch Bedrijf & Gebied

Beschikbare kennis wordt naar het boerenerf gebracht en boeren worden ondersteund bij het nemen van stappen. Door de gehele provincie ontstaan koploperbedrijven die inspiratie bieden aan collega-boeren. Deze demo- en inspiratiebedrijven ontvangen bezoekers, bieden demonstraties aan en ontvangen groepen boeren en burgers waaraan voorlichting wordt gegeven. Bedrijven die stappen willen zetten op het gebied van natuurinclusieve landbouw worden ondersteund en kunnen een beroep doen op coaches die samen met de ondernemer een bedrijfsstrategie ontwikkelen en ze de gewenste begeleiding bij de uitvoering hiervan bieden.

Programmatisch Bedrijf & gebied											
3.1 Inspiratiebedrijven											
Doelstelling	Ondernemers inspireren ondernemers bij de omschakeling naar natuurinclusieve landbouw of biologische landbouw en stimuleren intercollegiale kennisuitwisseling.										
Aanpak	<p>Er is grote behoefte aan inspirerende voorbeelden en uitwisseling van kennis onder natuurinclusieve ondernemers. Op inspiratiebedrijven wordt deze praktijkkennis over natuurinclusieve maatregelen, biologische landbouw, de financieel-economische kant en het rendement voor bodem, water, biodiversiteit en landschap gedeeld met collega-ondernemers.</p> <p>In Limburg gaan we aan de slag met zes tot acht inspiratiebedrijven verdeeld over de sectoren (zowel gangbaar als biologisch) melkvee, vleesvee, akkerbouw, vollegrondsteelt, fruit en boomkwekerij.</p> <p>Een inspiratiebedrijf kan focussen op een bepaald thema, zoals strokenteelt, agroforestry of biologische bedrijfsvoering.</p> <p>Elk inspiratiebedrijf organiseert activiteiten op het eigen bedrijf. Doelstelling is dat ieder inspiratiebedrijf jaarlijks 120 collega's inspireert via meerdere bijeenkomsten per jaar. Van de deelnemers wordt verwacht dat zij deelnemen aan meerdere bijeenkomsten om de ontwikkeling actief te volgen.</p> <p>Een inspiratiebedrijf wordt voor drie jaar 'aangesteld'. Vergoeding bedraagt € 25.000,- per bedrijf voor de totale periode van drie jaar.</p> <ul style="list-style-type: none"> De opzet wordt na drie jaar geëvalueerd en dan wordt een besluit genomen over het al dan niet (aangepast) voortzetten van de regeling. 										
Op te leveren producten	Selectieprocedure voor inspiratiebedrijven en thema's. Zes tot acht inspiratiebedrijven die voor een periode van drie jaar worden aangesteld.										
Planning	1e periode 2023 - 2025										
Kosten en Financiering	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023-2025</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Aantal inspiratiebedrijven</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Vergoeding per bedrijf</td> <td>€ 25.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>€ 200.000</td> </tr> <tr> <td>Organisatiekosten</td> <td>Pm</td> </tr> </tbody> </table>		2023-2025	Aantal inspiratiebedrijven	8	Vergoeding per bedrijf	€ 25.000	Totaal	€ 200.000	Organisatiekosten	Pm
	2023-2025										
Aantal inspiratiebedrijven	8										
Vergoeding per bedrijf	€ 25.000										
Totaal	€ 200.000										
Organisatiekosten	Pm										

Programmaliijn Bedrijf & gebied																																		
3.2 Coaching en begeleiding																																		
Doelstelling	Ondernemers ondersteuning bieden bij de omschakeling naar natuurinclusieve landbouw, agroforestry of biologische landbouw.																																	
Aanpak	<p>Oriëntatiegesprek Ondernemers met interesse voor natuurinclusieve of biologische landbouw kunnen samen met een ondernemerscoach in een gesprek verkennen wat de mogelijkheden voor hun bedrijf zijn. Na afloop van het gesprek beslissen de ondernemer en de coach of er voldoende basis is voor het opstellen van een nulsituatie en ontwikkelplan. Budget per oriëntatiegesprek bedraagt € 500,-.</p> <p>Ontwikkelplan Een ondernemerscoach stelt samen de ondernemer een ontwikkelplan op waarin wordt aangegeven hoe de ondernemer zich kan ontwikkelen naar natuurinclusieve of biologische landbouw, inclusief het daarbij behorende verdienmodel voor de agrariër. Dit plan beschrijft de nulsituatie en in hoofdlijnen waar de kansen en mogelijkheden liggen en wat het verdienmodel is. Budget per plan bedraagt € 2.500,-.</p> <p>Businessplan Kansrijke plannen kunnen verder worden uitgewerkt in een businessplan, bijvoorbeeld wanneer de agrariërs een nieuw markt(afzet-)model wil ontwikkelen. Budget per businessplan bedraagt max. €10.000,-.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werven en selecteren ondernemerscoaches • Werven deelnemers • Uitvoeren gesprekken • Opstellen nulsituatie en ontwikkelplannen en optioneel businessplannen 																																	
Op te leveren producten	<p>Werving- en selectieprocedure Aantal ondernemerscoaches: 4</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> <th colspan="3"></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Oriëntatiegesprekken</td> <td>60</td> <td>120</td> <td>120</td> <td colspan="3"></td> </tr> <tr> <td>Ontwikkelplannen</td> <td>30</td> <td>60</td> <td>60</td> <td colspan="3"></td> </tr> <tr> <td>Businessplannen</td> <td>15</td> <td>30</td> <td>30</td> <td colspan="3"></td> </tr> </tbody> </table> <p>Deze activiteiten staan open voor grondgebonden sectoren. Aangevuld met de andere sectoren wanneer de KPI's duidelijker zijn.</p>							2022	2023	2024				Oriëntatiegesprekken	60	120	120				Ontwikkelplannen	30	60	60				Businessplannen	15	30	30			
	2022	2023	2024																															
Oriëntatiegesprekken	60	120	120																															
Ontwikkelplannen	30	60	60																															
Businessplannen	15	30	30																															
Planning	Uitvoering 2022 - 2024																																	
Kosten en Financiering	Budget	kosten per eenheid	2022	2023	2024	Totaal																												
	Oriëntatiegesprekken	500	30.000	60.000	60.000	150.000																												
	Ontwikkelplannen	2.500	75.000	150.000	150.000	375.000																												
	businessplannen	10.000	150.000	300.000	300.000	750.000																												
	totaal		255.000	510.000	510.000	1.275.000																												

Programmalijn Bedrijf & gebied

3.3 De bodem als basis / DAW

Doelstelling	Het opzetten en uitvoeren van een bodemprogramma vanuit Duurzaam Agrarisch Waterbeheer (DAW), waardoor agrarisch ondernemers in Limburg optimaal worden gefaciliteerd met vindbare, begrijpelijke, praktijkgerichte, objectieve en kwalitatieve advisering en bodemkennis. Deze kennis helpt hen bij het actief implementeren en/ of doorontwikkelen van duurzaam bodembeheer op hun eigen bedrijf. Hierbij wordt ook samengewerkt met het bodemloket van de HAS.
Aanpak	Het bodemprogramma bestaat uit de volgende tools: <ul style="list-style-type: none">• Experts<p>Het brengen van experts naar de regio. Als een boer, studiegroep, bodemteam of ander gezelschap, tegen een ervaring, vraag of oplossingskansen aanloopt, waarover hij verder wil praten met een expert, kan diegene via dit onderdeel worden ingehuurd. Experts zijn specialisten die veelal werkzaam zijn bij kennis- en onderzoekinstellingen.</p>• Bodemteam<p>Het bodemteam is gericht op het ontwikkelen van regionale of sectorspecifieke bodemteams, waarin bodemadviseurs door middel van intervisie en kennisdeling werken aan het verbreden en verdiepen van hun kennis en aan uitwisseling tussen praktijk en kennisontwikkeling. Genoemde experts worden hierbij betrokken.</p>• Kenniscarrousel<p>Het programmeren en organiseren van de kenniscarrousel bestaande uit demo- en infodagen, excursies, cursussen, webinars, kenniscafé's, et cetera.</p>• Bodem-uitvoeringsplannen<p>Het doel van de Bodem Uitvoeringsplannen is het verbeteren van de waterkwaliteit van zowel grond- als oppervlaktewater ten aanzien van nutriënten en het verbeteren van de bodemkwaliteit. Elke deelnemer stelt een Bodem UitvoeringsPlan op waarbij de agrarisch ondernemer gedurende een periode van drie jaar wordt begeleid in de uitvoering.</p>• Demo's<ul style="list-style-type: none">○ Demobedrijven<p>Het versterken van het bestaande netwerk van livinglabs, demonstratie- en praktijkbedrijven (kortweg demobedrijven) tot een functionerend netwerk. De demobedrijven worden opgenomen in het bestaande netwerk van proef- en demobedrijven ten behoeve van kennisuitwisseling tussen onderzoek en praktijk.</p>○ Loonwerkers<p>Kennisuitwisseling bevorderen tussen agrariër en loonwerker door demo's waar deze elkaar ontmoeten. Tevens van loonwerkers onderling.</p>

	<p>Bovenstaande instrumenten worden ingezet bij projecten als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grondig Boeren met Mais • Grondig Boeren met Aardappels • Grondig boeren met Groenten • Alle kleine beestjes helpen <p>Daarnaast lopen projecten als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • SIA Thematische Call Regeneratieve Open Teelten • SIA Thematische Call Duurzaam Bodembeheer • SIA Thematische Call Circulair Terreinbeheer <p>Doel van het project is het vergroten van de kennis over het bodemleven en het toepassen van deze kennis in de praktijk. Door het verbeteren van het bodemleven, wordt gewerkt aan het optimaliseren van mineralisatie in de bodem.</p>																																								
<p>Op te leveren producten</p>	<p>Aantal in te zetten experts: 8 Aantal bodemteams: 1 team met 10 a 15 adviseurs en ondersteund door experts Aantal te bereiken agrariërs via kenniscarrousel: 750 Aantal demobedrijven in Limburg: 3 Aantal demonstraties met loonwerkers: 2 /jaar Aantal deelnemers Bodem UP: 260</p>																																								
<p>Planning</p>	<p>Het programma loopt tot en met september 2024</p>																																								
<p>Kosten en Financiering</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Tool</th> <th>Totaal</th> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>experts</td> <td>12.000</td> <td>4.000</td> <td>4.000</td> <td>4.000</td> </tr> <tr> <td>demobedrijven</td> <td>73.000</td> <td>13.000</td> <td>30.000</td> <td>30.000</td> </tr> <tr> <td>demo loonwerkers</td> <td>64.000</td> <td>32.000</td> <td>32.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td>kenniscarrousel</td> <td>148.000</td> <td>44.000</td> <td>69.000</td> <td>35.000</td> </tr> <tr> <td>bodemteam</td> <td>254.000</td> <td>47.000</td> <td>107.000</td> <td>100.000</td> </tr> <tr> <td>Bodem-UP</td> <td>549.000</td> <td>60.000</td> <td>158.000</td> <td>331.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>1.100.000</td> <td>200.000</td> <td>400.000</td> <td>500.000</td> </tr> </tbody> </table>	Tool	Totaal	2022	2023	2024	experts	12.000	4.000	4.000	4.000	demobedrijven	73.000	13.000	30.000	30.000	demo loonwerkers	64.000	32.000	32.000		kenniscarrousel	148.000	44.000	69.000	35.000	bodemteam	254.000	47.000	107.000	100.000	Bodem-UP	549.000	60.000	158.000	331.000	Totaal	1.100.000	200.000	400.000	500.000
Tool	Totaal	2022	2023	2024																																					
experts	12.000	4.000	4.000	4.000																																					
demobedrijven	73.000	13.000	30.000	30.000																																					
demo loonwerkers	64.000	32.000	32.000																																						
kenniscarrousel	148.000	44.000	69.000	35.000																																					
bodemteam	254.000	47.000	107.000	100.000																																					
Bodem-UP	549.000	60.000	158.000	331.000																																					
Totaal	1.100.000	200.000	400.000	500.000																																					

Programmalijn Bedrijf & gebied				
3.4 Meten is weten				
Doelstelling	Werken aan bewustwording. Ondernemers motiveren om maatregelen te nemen om stikstofverliezen (naar lucht en bodemwater) tegen te gaan. Hierbij ligt de focus op het meten van N mineraal in het najaar op agrarische percelen in de laag 0-90 cm. Daarnaast naar de waterkwaliteit van het oppervlaktewater, drainagewater en het bovenste grondwater of bodemvocht.			
Aanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Keuze gebieden 2. Werven deelnemers 3. Opstellen meetplan 4. Uitvoeren metingen 5. Bespreken resultaten en metingen 			
Op te leveren producten	Per regio worden de volgende producten opgeleverd: <ul style="list-style-type: none"> • Het meetprogramma • De meetresultaten • Een analyse van de meetresultaten • Een overzicht van de maatregelen die ondernemers wel/niet willen nemen, inclusief motivatie 			
Planning	2022 - 2024			
Kosten en Financiering	2022	2023	2024	Totaal
	€250.000	€500.000	€500.000	€1.250.000

Programmalijn Bedrijf & gebied					
3.5 Pilot- en Studiegroepen					
Doelstelling	Het intensief begeleiden van een groep ondernemers om ze stappen te laten zetten richting niveau 3 Natuur Inclusieve Landbouw volgens het actieplan. Dit zal gebeuren door middel van keukentafelgesprekken bij de bedrijven zelf en/of inspiratiebijeenkomsten en pilots waar geëxperimenteerd wordt met NIL-maatregelen. Ook kunnen regionale boeren geïnspireerd worden en zo kan een olievlekwerking ontstaan.				
Aanpak	Wanneer een groep ondernemers in een bepaald gebied of op een bepaald onderwerp samen wil leren, kunnen ze zich aanmelden voor een studiegroep. Met elke een aanpak zoals gewenst in het gebied. <ul style="list-style-type: none"> • Intensieve begeleiding door middel van bedrijfsbezoeken met keukentafelgesprekken. • Terugkoppeling met de hele groep om van elkaar te leren (kruisbestuiving). • Testen van KPI's Biodiversiteitsmonitor. 				
Op te leveren producten	Werving en selectieprocedure coaches. Studiegroepen met NIL-maatregelen gebaseerd op de interesse van de deelnemers (bottom-up). Deze zijn gericht op alle gangbare en biologische grondgebonden sectoren.				
Planning	2022 tot en met 2024				
Kosten en Financiering		2022	2023	2024	Totaal
	kosten	€100.000	€500.000	€500.000	€1.100.000

Programmalijn Bedrijf & gebied

3.6 Zaaiprojecten

Doelstelling	Om na het opstellen van de ambities in het Actieplan NIL niet stil te blijven staan, vinden er tijdens het opstellen van het uitvoeringsplan al een aantal aanjaag-projecten (de zgn. zaaiprojecten) plaats. Deze projecten belichten ieder minimaal één onderdeel van NIL en zijn bedoeld om Limburgse agrariërs bekend te maken met verschillende vormen van natuurinclusieve landbouw.		
Aanpak	Er zijn zaaiprojecten over de onderwerpen: Agroforestry netwerk Limburg, Strokenteelt, Kleine Kringloop Organische Reststromen Limburg en Masterclass Natuurinclusief.		
Op te leveren producten	Vanuit de zaaiprojecten worden er bijeenkomsten georganiseerd om kennis te delen en te enthousiasmeren. Verder zullen er excursies/veldbijeenkomsten worden georganiseerd. Daarnaast zullen ook een aantal keukentafelgesprekken gevoerd worden en bedrijfsplannen worden opgesteld.		
Planning	2021 tot en met 2023		
Kosten en Financiering		kosten	
		projecten	totalen
	1. Netwerk Agroforestry	€ 33.100,00	
	2. Strokenteelt	€ 15.000,00	
	3. KKROL - kringlopen	€ 24.000,00	
	4. Masterclass Natuurinclusief	€ 12.500,00	
	Zaaiprojecten*		€ 84.600,00

Programmalijn Bedrijf & gebied				
3.7 maatregelen				
Doelstelling	<p>Het nemen van fysieke maatregelen die aansluiten bij de BOOT-lijst. De BOOT-lijst bevat 85 bovenwettelijke, landbouwkundige maatregelen om de waterkwaliteit, waterkwantiteit en bodemkwaliteit te verbeteren. De lijst dient als inspiratiebron en maakt duidelijk welke maatregelen boeren en tuinders kunnen nemen.</p> <p>Onder meer de provincie en het waterschap kunnen de BOOT-lijst gebruiken voor de openstellingen van de subsidieregelingen vanuit het Nationaal Strategisch Plan (NSP), voor het uitvoeren van maatregelen die voortvloeien uit de Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave of voor het openstellen van regionale 'landbouwportalen'.</p>			
Aanpak	<p>De aanpak bestaat uit de volgende stappen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fondswerving Vanuit het landbouwloket worden in samenwerking met coalitiepartners aanvragen ingediend bij openstaande subsidieregelingen. Medio juli 2022 zijn er concrete aanvragen ingediend bij het Deltaplan Hoge Zandgronden en POP3. • Werven deelnemers Zodra financiële middelen beschikbaar zijn gesteld, start de werving van deelnemers. Hiervoor wordt onder meer gebruik gemaakt van de website van Natuurinclusieve Landbouw Limburg en het landbouwloket. • Uitvoeren maatregelen Deelnemers gaan zelf aan de slag met het nemen van de maatregelen. • Afronding Nadat de deelnemer de maatregel heeft uitgevoerd, declareert de deelnemer de kosten via het landbouwloket. Hierbij kan een opleveringsverklaring per deelnemer worden opgesteld. 			
Op te leveren producten	<p>Fondsen voor het investeren in fysieke maatregelen. Uniforme strategie voor het werven en contracteren van deelnemers. Fysieke maatregelen.</p>			
Planning	De maatregelen worden genomen in 2022 en 2023			
Kosten en Financiering		totaal	2022	2023
	DHZ aanvraag	326.000	157.000	169.000
	POP 3 aanvragen	609.000	343.000	266.000
	Nieuwe aanvragen	2.565.000		2.565.000
		500.000	500.000	3.000000

4. Programmalijn Verdienmodellen

Voor realisatie van de NIL-ambitie zijn betaalbaarheid en rentabiliteit van de maatregelen rondom bodembeheer cruciale punten. Grofweg zijn daarvoor drie zaken van belang, namelijk:

- Het is voor de boer interessant (bodemkwaliteit als fundament voor bedrijfsvoering) en leidt tot kostenbesparing of hogere opbrengsten;
- Er kan een meerwaarde aan het product toegekend worden, zoals hogere kwaliteit, smakelijkheid of het verhaal dat in de markt verzilverbaar is;
- Er vinden betalingen plaats vanuit maatschappelijke diensten of ecosysteemdiensten, zoals subsidiekaders conform GLB en NSP, carbon credits en waterberging.

Verkend wordt of 'natuurinclusief' een vermarktbaar waarde is en aansluiting kan vinden bij initiatieven als Korte Ketens, Regionale voedselsystemen, Transitiecoalitie Voedsel en welke specifieke eisen in de ecosysteemconcepten worden benoemd. De resultaten van deze verkenning kunnen mede richting geven aan de uitwerking van KPI's en aanleiding zijn voor met name marktgerichte communicatie.

De LLTB wordt gevraagd een eerste gerichte verkenning vorm te geven via de eigen netwerken, terwijl ook enkele ketenpartijen worden betrokken. Om de landbouwtransitie succesvol te laten verlopen moet natuurinclusieve landbouw een goed verdienenmodel zijn. Dit kan gerealiseerd worden door een TRUE price te betalen aan agrariërs. Dit wil zeggen niet alleen een betaling voor het produceren van eten, maar ook vergoeding voor andere functies, zoals landschapsbeheer, waterberging, waterzuivering, koolstofvastlegging en biodiversiteit.

Programmalijn Verdienmodellen

4.1 Nieuwe verdienenmodellen

Doelstelling	<p>Het aanjagen van verdienenmodellen voor natuurinclusieve landbouw. Dit kan gebeuren door partners te zoeken die de beurs willen trekken voor NIL producten of de maatschappelijke (eco)diensten die NIL levert. Voorbeelden van pilots zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korte keten • True pricing • Rentekorting • Efficiëntie/besparing • Brons, zilver en goud volgens de GLB-methode. Mogelijk onderzoeken hoe we producten van gouden bedrijven kunnen vermarkten voor een hogere prijs. 				
Aanpak	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren initiatieven en ontwikkelingen elders (genomen door het Rijk en andere provincies (desk study). • Opstellen kanskaart voor nieuwe innovatieve pilots. • Uitwerken businessmodel voor maximaal vijf kansrijke pilots aan de hand van de business canvasmethode en uitwerken in een businessmodel. • Uitvoeren pilots Door middel van pilots worden kansrijke businessmodellen verder uitgetest en verder ontwikkeld. • Implementeren Nadat de pilots zich in de pilotfase hebben bewezen, worden deze in de markt gezet. • Externe markt- en netwerkkennis (bijv. LIOF, Retail) worden hierbij betrokken. 				
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie kansrijke nieuwe pilots middels het opstellen van een kanskaart • Opstellen businessplannen voor de meest kansrijke pilots (max. 8) • Maximaal 5 kansrijke pilots • Evaluatie en monitoring van de 5 pilots • Implementatietrajecten van de bewezen pilots 				
Planning	Begindatum: 2022 Einddatum: 2025				
Kosten en Financiering		2022	2023	2024	Totaal
	Kosten projectleider	€50.000	€100.000	€100.000	€250.000
	Projectenbudget		€200.000	€200.000	€400.000
					€650.000

Programmalijn Verdienmodellen	
4.2 Pacht (Overlap met 1.3 grondregeling)	
Doelstelling	Het waarderen van maatschappelijke diensten door grondbezittende partijen. Dit kan door het verlagen van pacht prijzen en eenvoudiger verkrijgen van pachtgronden voor natuurinclusief werkende agrariërs.
Aanpak	Er wordt gezocht naar een manier om mogelijk met behulp van de Limburgse Biodiversiteitsmonitor aan te tonen dat er ook maatschappelijke diensten worden geleverd. Deze diensten zullen bijvoorbeeld op gebied van water, klimaat, landschap of natuur kosten besparen. Onderzocht wordt tot welke differentie in pacht tarieven dit kan leiden (passend binnen staatsteunkaders).
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Inbeeld brengen mogelijkheden om bodemkwaliteit sturend te laten zijn voor opbouw pachtwaarde • Mogelijkheden voor differentiatie in pacht tarieven • Draagvlak bij grondbezittende partijen (eigenaren) naar toepassing pachtdifferentiatie
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	Zie nieuwe verdienmodellen

Programmalijn Verdienmodellen	
4.3 Carbon farming	
Doelstelling	Planten kunnen CO2 uit de lucht opslaan en omzetten in andere stoffen, daarnaast wordt een deel van deze CO2 vastgelegd in de bodem. De landbouw heeft de potentie om veel CO2 uit de atmosfeer vast te leggen en bij te dragen aan het oplossen van de klimaatverandering. Om dit te stimuleren moet er een vergoeding tegenover staan.
Aanpak	In samenwerking met LTO Bedrijven zal gezocht worden hoeveel CO2 opgeslagen kan worden, met welke methoden en of het verkopen van carbon credits bij kan dragen aan het stapelen van verdienmodellen om tot een eerlijke prijs te komen van de landbouwproductie. Aangesloten wordt bij dergelijke verkenning elders in Nederland, waarna bezien wordt welke pilots in Limburg additionele inzichten kunnen opleveren.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie van en communicatie over ontwikkelingen • Ontwikkeling nieuwe pilots • Aansluiting bij bodempilots (incl. begeleiding van agrariërs die willen pionieren met carbon credits) • Verkennen haalbaarheid businessmodel CO2 vastlegging door samenwerking aan te gaan met uitstoters CO2 (businesscanvas methodiek) • Aanspreekpunt opzetten om bovenstaande partijen bij elkaar te brengen
Planning	Begindatum: 2022 Einddatum: 2025
Kosten en Financiering	Kosten bestaan uit ontwikkeling additionele pilots en opstellen businessplan en budget voor kennisverspreiding (communicatie).

Programmalijn Verdienmodellen

4.4 Platform Nieuwe Teelten

Doelstelling	Dankzij veranderingen in het klimaat en de maatschappij ontstaan er mogelijkheden voor 'nieuwe' teelten in Limburg. Voorbeelden hiervan zijn eiwitgewassen voor humane consumptie of vezelgewassen als biograndstof.
Aanpak	Op kleine schaal wordt al gepioneerd met 'nieuwe' teelten, echter zijn er nog weinig ketens opgezet om deze producten te verwaarden. Daarom wordt ingezet om de vraag naar deze teelten vanuit verwerkende industrie en het aanbod vanuit productie aan elkaar te koppelen. Door duurzame productie op vraag kan een eerlijke prijsafspraken gemaakt worden.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none">• Aansluiten bij bestaande projecten rondom nieuwe teelten• Communicatie over ontwikkelingen• Overzicht van teelten waar vraag naar is• Teeltinformatie over de betreffende teelten• Aanspreekpunt opzetten om bovenstaande partijen bij elkaar te brengen
Planning	Begindatum: 2022 Einddatum: 2025
Kosten en Financiering	Hiervoor heeft provincie 0,9 miljoen euro beschikbaar gesteld voor Platform ondersteuning, ketenvorming en businessconcepten en sleutelprojecten als uitwerking van het beleidskader Bio-circulaire economie.

Programmalijn Verdienmodellen	
4.5 ANLb/ecodiensten	
Doelstelling	Het ANLb richt zich op het behoud en herstel van biodiversiteit, water- en klimaatdoelen en agrarische natuur en landschap. Dit door een collectieve leefgebiedenbenadering middels het realiseren van een economisch gezonde natuur-inclusieve landbouw.
Aanpak	In beheerovereenkomsten worden afspraken en vergoedingen vastgelegd voor het onderhouden van landschapselementen en voor akkers en weilanden vol leven. De individuele grondgebruiker krijgt hierbij deskundige begeleiding. De werkorganisatie van de coöperatie is verantwoordelijk voor de collectief uitgevoerde werkzaamheden en is het aanspreekpunt voor de opdrachtgever, de provincie Limburg.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiten bij reeds lopende trajecten Agrarisch natuurbeheer • Focus: toepassing collectieve Agrarische natuur- en landschapsbeheerovereenkomsten voor de toekomstbestendige ondernemers verspreid over Limburg
Planning	Begindatum: 2023 Einddatum: 2029
Kosten en Financiering	Vanuit ANLb/GLB

Programmalijn Verdienmodellen	
4.6 Marktbewerking	
Doelstelling	Het veroveren van een markt voor producten en diensten van natuurinclusieve landbouwbedrijven.
Aanpak	De projectleider verdienmodellen gaat: <ul style="list-style-type: none"> • Producten en diensten van natuurinclusieve landbouwbedrijven in een portfolio samenbrengen • Afnemers voor deze producten en diensten benaderen • Contracten afsluiten namens natuurinclusieve landbouwbedrijven voor hun producten en diensten Deze werkwijze wordt een onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Portfolio van producten en diensten van natuurinclusieve landbouwbedrijven • Shortlist van afnemers van natuurinclusieve producten en diensten • Contracten tussen afnemers en leveranciers • Communicatie aansluiten bij overall project communicatie
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	De projectleider wordt gefinancierd vanuit nieuwe verdienmodellen.

5. Programmatisch Kennis & innovatie

Er wordt kennis opgedaan rondom nieuwe natuurinclusieve productiemethoden. Dit gebeurt echter vaak in projecten of op het boerenerf. Ook zijn er steeds meer proeftuinen voor nieuwe teelten of andere innovaties te testen. Het vergaren van deze nieuwe kennis stimuleren we vanuit de programmatisch Kennis & innovatie. Naast het vergaren van nieuwe kennis, is het overzichtelijk beschikbaar maken van deze kennis ook een doel van het uitvoeringsprogramma. Door veelbelovende ontwikkelingen te stimuleren kan innovatie versneld toegepast worden. Hier volgt een overzicht van verschillende manieren van kennisontwikkeling over NIL.

Programmatisch Kennis & innovatie					
5.1 PPS'en & koplopers					
Doelstelling	Relevante kennis en resultaten uit onderzoek in de verschillende PPS'en inbrengen bij NatuurInclusieve Landbouw Limburg. Overzicht relevante projecten (PPS'en) <ul style="list-style-type: none"> • PPS Akkerbouw op Zand • PPS Beter BodemBeheer • PPS Ruwvoer en Bodem • PPS Kringlooplandbouw door gewasdiversiteit (o.a. strokenteelt) • PPS Kruidrijk Grasland • PPS Boeren met biodiversiteit • PPS Agroforestry • PPS Ontwikkeling businessmodellen • PPS FAB+ (functionele agro biodiversiteit) • PPS Klimaatadaptatie • Ontwerp Boerderij van de toekomst Zuidoost Zandgebied 				
Aanpak	<ul style="list-style-type: none"> • Verbinding organiseren met de projectleiders van de projecten / PPS'en. • Kennisvragen uit de praktijk koppelen aan deskundigen bij WUR of andere organisaties die bij onderzoek in de PPS'en betrokken zijn. • Deskundigen presentaties laten verzorgen op bijeenkomsten die in het kader van NIL worden georganiseerd. 				
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Portofolio van kennistrjecten en highlights daarin • Communicatiestrategie • Verbinding met landbouwloket 				
Planning	Gedurende de gehele projectperiode				
Kosten en Financiering	<ul style="list-style-type: none"> • Voor zover mogelijk wordt kennisdeling vanuit de PPS'en ingevuld. • Inhuur deskundigen 				
		2022	2023	2024	Totaal
	PPS'en	€400.000	€400.000	€400.000	€1.200.000

Programmalijn Kennis & innovatie

5.2 WUR Openteelt (Vredepeel & Wijnandsrade)

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none">• Relevante kennis en resultaten uit onderzoek en demonstratieprojecten inbrengen bij NatuurInclusieve Landbouw Limburg.• Langjarig onderzoek uit PPS'en dat relevant is om kennis te ontwikkelen voor de transitie naar meer natuurinclusieve landbouw voortzetten.
Aanpak	<ul style="list-style-type: none">• Verbinding organiseren met de onderzoekers van de onderzoeken en demonstratieprojecten.• Kennisvragen uit de praktijk koppelen aan onderzoekers bij WUR of andere organisaties die bij onderzoek en demonstratieprojecten betrokken zijn.• Onderzoekers presentaties laten verzorgen op bijeenkomsten die in het kader van NIL worden georganiseerd.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none">• Kennisinbreng en langjarig onderzoek• Uitrol / toepassing kennis in praktijksituaties (inspiratie bedrijven)• Communicatie
Planning	Kennisinbreng: gedurende de gehele projectperiode Langjarig onderzoek: 2022 en 2023
Kosten en Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Voor zover mogelijk wordt kennisdeling vanuit de onderzoeken en demonstratieprojecten ingevuld• Kosten bestaan uit:<ul style="list-style-type: none">○ Inhuur onderzoekers○ Uitvoeren langjarig onderzoek

Programmalijn Kennis & innovatie

5.3 AgroProeftuin de Peel

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none">• Relevante kennis en resultaten uit experimenten en demonstratieprojecten inbrengen bij NatuurInclusieve Landbouw Limburg.• Agroproeftuin de Peel AgroProeftuin de Peel stimuleert vernieuwing van de agrosector in de regio Noordoost-Brabant. Dat doet ze onder andere met financiële en organisatorische ondersteuning van innovatieve projecten in de regio. AgroProeftuin de Peel beschikt over 35 hectare landbouwgrond, langs de Middenpeelweg nabij de dorpen Odiliapeel en Zeeland. Hier biedt ze experimenteerruimte aan ondernemers om ideeën uit te proberen of innovaties te testen. In AgroProeftuin de Peel werken pioniers aan een duurzame, toekomstgerichte agrarische productie. Die in balans is met mens, dier en milieu; die leefomgeving en landschap verrijkt en die werkgelegenheid en economische groei brengt in de regio. AgroProeftuin de Peel loopt voorop in de transitie naar kringlooplandbouw. Dat wil zeggen: landbouw met zo weinig mogelijk afval en uitstoot van schadelijke stoffen, waarbij grondstoffen en eindproducten zo volledig mogelijk worden benut en hergebruikt.
Aanpak	Verbinding organiseren met de projectleiders van de experimenten en demonstratieprojecten.
Op te leveren producten	Kennisdeling
Planning	Gedurende de gehele projectperiode
Kosten en Financiering	<ul style="list-style-type: none">• Voor zover mogelijk wordt kennisdeling vanuit de experimenten en demonstratieprojecten ingevuld• Inhuur derden

Programmalijn Kennis & innovatie

5.4 Boerderij van de toekomst Zuid Nederland

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren fysieke locaties Boerderij van de Toekomst ZuidOost Zandgebied aan de hand van de gemaakte ontwerpen op de nog te kiezen locaties in de regio Vredepeel en Reusel. • Relevante kennis en resultaten uit onderzoek en demonstratieprojecten inbrengen bij NatuurInclusieve Landbouw Limburg. <p>De Boerderij van de Toekomst heeft acht doelen geformuleerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Multifunctionele bodem 2. Hoogwaardige voedselproductie 3. Schone leefomgeving 4. Rijke biodiversiteit 5. Behoud eindige voorraden 6. Klimaatadaptief en klimaatmitigerend 7. Eerlijk inkomen 8. Maatschappelijke verbinding 										
Aanpak	<ul style="list-style-type: none"> • Verbinding organiseren met de onderzoekers van de onderzoeken en demonstratieprojecten op Boerderij van de Toekomst. • Kennisvragen uit de praktijk koppelen aan onderzoekers bij WUR of andere organisaties die bij onderzoek en demonstratieprojecten betrokken zijn. • Onderzoekers presentaties laten verzorgen op bijeenkomsten die in het kader van NIL worden georganiseerd. 										
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren fysieke locaties Boerderij van de Toekomst • Kennisuitrol • Communicatie 										
Planning	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren fysieke locaties Boerderij van de Toekomst: 2022 en 2023 • Kennis inbreng gedurende de gehele projectperiode 										
Kosten en Financiering	<p>Kosten fysieke locaties Boerderij van de Toekomst</p> <p>Kosten voor kennisinbreng bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor zover mogelijk wordt kennisdeling vanuit de onderzoeken en demonstratieprojecten ingevuld • Inhuur onderzoekers • M.n. communicatie <table border="1" data-bbox="395 1538 1426 1610"> <thead> <tr> <th></th> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kosten</td> <td>€200.000</td> <td>€300.000</td> <td>€300.000</td> <td>€800.000</td> </tr> </tbody> </table>		2022	2023	2024	Totaal	Kosten	€200.000	€300.000	€300.000	€800.000
	2022	2023	2024	Totaal							
Kosten	€200.000	€300.000	€300.000	€800.000							

Programmalijn Kennis & innovatie

5.5 HAS lectoraat Bodem

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> Een (netwerk)centrum opzetten waarbij het delen en overdragen van kennis en aanleren van vaardigheden en monitoring aan studenten, afgestudeerde jonge professionals (trainees), agrarische ondernemers, bedrijfsadviseurs en loonwerkers op het thema duurzaam bodembeheer centraal staan. Daarom brengen we binnen het Kenniscentrum Bodem jonge talenten vanuit alle disciplines over de volle breedte van de keten bij elkaar in de vorm van een tweejarig traineeship. Hiermee beogen we weer een stapje dichterbij ons hoofddoel te komen: een vitale bodem in Limburg.
---------------------	--

Aanpak	<p>Kennisaanbod: Voor een efficiënte doorwerking van kennis naar de onderwijs, onderzoek, ondernemers en overheid. Opedane kennis van verschillende praktijkproeven/demobedrijven/initiatieven wordt geïntegreerd aangeboden aan het Kenniscentrum Bodem.</p> <p>Kennisontwikkeling: Er wordt bekeken in welke mate de aangeboden kennis geïnterpoleerd en geëxtrapoleerd mag worden naar applicaties in onderwijs, onderzoek en beroepspraktijk, wat zal leiden tot onderwijsontwikkeling voor studenten, trainees en de beroepspraktijk. De aangeboden kennis leidt tot belangrijke kennisvermeerdering van de beroepspraktijk en daarnaast wordt alle kennis centraal ontsloten in een zogenoemd Kenniscentrum Bodem.</p> <p>Kennisuitwisseling: Kennisuitwisseling vindt plaats door onderwijs (cursussen en trainingen) te ontwikkelen en dit aan te bieden aan studenten, trainees en de beroepspraktijk. Tevens zullen betrokken bedrijven en organisaties tijdens bijeenkomsten een platform bieden en daarmee samenwerking en netwerkvorming bevorderen. De gegenereerde en opgedane kennis binnen het Kenniscentrum zal beschikbaar worden gesteld voor onderwijs, ondernemers, overheden, ketenpartijen en burgers/consumenten.</p> <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Opzetten van (kennis)lidmaatschappen Netwerkontwikkeling Opzetten en uitvoeren van traineeships Uitvoeren van praktijkgericht onderzoek Uitvoeren van cursussen en trainingen Koppeling maken met MBO (o.a. Yuverta)
---------------	---

Op te leveren producten	Activiteit	Jaar 1 (sept. 2022-2023)	Jaar 2 (sept. 2023-2024)	Jaar 3 (sept. 2024-2025)	Jaar 4 (sept. 2025-2026)
	Netwerkontwikkeling & lidmaatschappen	20	50	100	150
	Traineeships	2	4	5	7
	Onderzoeksabbonementen/ Praktijkgericht onderzoek	8	9	10	10
	Opleidingen (cursussen/trainingen)	1	3	5	7

Planning	2022 - 2024				
-----------------	-------------	--	--	--	--

Kosten en Financiering		2022	2023	2024	Totaal
	Kosten	€273.000	€220.000	€225.000	€718.000

6. Programmatisch Lokale Netwerken

Doel van de programmatisch Lokale Netwerken is het faciliteren van nieuwe verbindingen tussen boeren en burgers, consumenten en jongeren. Deze community-vorming kan thematisch, geografisch of sectorgericht zijn en afhankelijk van de behoeften die leven. Projecten onder deze pijler dragen bij aan het vergroten van bewustzijn, kennisdeling, nieuwe verdienmodellen en/of monitoring van NIL-initiatieven.

Programmatisch Lokale Netwerken					
6.1 Opzetten boer-burgerinitiatieven					
Doelstelling	In deze werkgroep worden burgers actief betrokken bij de realisatie van NIL. Hierbij valt te denken aan een boerentour om burgers in de omgeving bewust te maken van de maatschappelijke rol die NIL speelt of vrijwilligersnetwerken van burgers die in het veld de effecten van NIL monitoren. Projecten gaan over samenwerking, op het gebied van gezamenlijke promotie van lokale producten, gezamenlijke certificering of de opzet van (online) boerenmarkten voor verkorte ketens.				
Aanpak	Begeleiding vanuit het projectteam om de connectie tussen boer en burger te versterken. Het team kan bijvoorbeeld een projectplan helpen uitschrijven en een passende regeling zoeken.				
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> Zichtbaarheid voor burgers / consumenten van goede NIL-initiatieven (op kaarten) bij (landelijke) platforms, zoals de 'Good Food Club' of 'Deltaplan Biodiversiteitsherstel'; Samenwerking van agrariërs via platforms of lokale boerenmarkten. <p>Boer- en burgersamenwerking in monitoring en onderhoud NIL-maatregelen, zoals bijvoorbeeld in tien projecten die een bijdrage kregen uit het 'Samen voor Biodiversiteitsherstel' innovatiefonds van Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel; Campagne en communicatie omtrent 'wat je eet bepaalt je leefomgeving'.</p>				
Planning	2022 - 2024				
Kosten en Financiering		2022	2023	2024	Totaal
	Kosten begeleiding	€15.000	€15.000	€15.000	€45.000

Programmalijn Lokale Netwerken

6.2 Boer en Burgers onderhouden landschap

Doelstelling	De omgeving in de vorm van burgers betrekken bij de opgaven voor natuur en landschap op het boerenbedrijf.										
Aanpak	In een vijftal gemeenten in beeld brengen welk onderhoud aan kleinschalige landschapselementen (inclusief akkerranden, denk aan bestrijden probleemkruiden) door burgers bij boeren opgepakt kan worden en hoe financiering geregeld wordt. Vervolgens op basis van de grootte van de gemeente en het type landschap een doorvertaling maken naar de gehele provincie. Tenslotte op basis van deze informatie met een aantal gemeenten tot een concrete uitvoeringsopdracht komen. Dit alles in afstemming met de gebiedsgerichte aanpak.										
Op te leveren producten	<p>Fase 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan van Aanpak en kostenbegroting per gemeente • Doorvertaling naar hele provincie <p>Fase 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsplan en concrete opdracht/gebiedsofferte aantal gemeenten 										
Planning	<p>2022 (PvA en doorvertaling provincie)</p> <p>2023 Uitvoeringsplan en gegunde opdracht(en)</p>										
Kosten en Financiering	<p>Uitvoering door lokale coöperaties (PCPM/VIP, NaLiZ, BmN) van Natuurrijk Limburg (CNL), eventueel in samenwerking met op te richten steunpunt landschapsbeheer (Limburgs Landschap).</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Fase 1</th> <th style="width: 50%;">Kosten</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5 gemeenten x 160 uur</td> <td>800*85= €68000</td> </tr> <tr> <td>Fase 2</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5 gemeenten opstartkosten/startbudget</td> <td>5* 5000= €25000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>€93000</td> </tr> </tbody> </table>	Fase 1	Kosten	5 gemeenten x 160 uur	800*85= €68000	Fase 2		5 gemeenten opstartkosten/startbudget	5* 5000= €25000	Totaal	€93000
Fase 1	Kosten										
5 gemeenten x 160 uur	800*85= €68000										
Fase 2											
5 gemeenten opstartkosten/startbudget	5* 5000= €25000										
Totaal	€93000										

7. Programmalijs Platform, Organisatie en Communicatie

De hoge ambitieniveaus vragen om een breed en integraal programma dat een beweging op gang brengt en deze toekomstbestendig borgt. Het bieden van overzicht over de vele diverse projecten en programma's aan boeren, burgers en stakeholders is essentieel. Fondsen moeten doelmatig aan elkaar worden verbonden om financiering op de juiste plaats te laten landen. Doeltreffende communicatie over mogelijkheden, goede voorbeelden en behaalde resultaten creëren draagvlak en zijn een stimulans om verder te ontwikkelen.

Programmalijs Platform, organisatie en communicatie																								
7.1 Organisatie																								
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Voortvarende uitrol strategie NIL • Continuïteit in financiering strategie tot 2030 • Continuïteit in doorontwikkeling natuurinclusieve landbouw • Bewaking en bijsturing uitvoeringsplan op basis van monitoring en impactmeting 																							
Aanpak	<p>Opzetten programmateam dat zich bezighoudt met de volgende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aansturing uitrol strategie NIL/uitvoering projecten • Opzetten platform • Fondsenwerving • Communicatie • Monitoring • Borging • Inrichting en uitvoering van het landbouwloket • Coördinatie naar aanpalende projecten <p>Deze zijn verder uitgewerkt in de projectsheets.</p>																							
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Natuurinclusieve landbouw in Limburg volgens de strategie van het uitvoeringsplan • Lange termijn perspectieven natuurinclusieve landbouw • Periodieke rapportages van voortgang en impactmetingen • Effectieve communicatie • Financiële continuïteit • Effectief landbouwloket 																							
Planning	2022 - 2024																							
Kosten en Financiering	Programmalijs Platform, organisatie en communicatie <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2022</th> <th>2023</th> <th>2024</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Inzet medewerkers (3,5 FTE)</td> <td>€ 130.000</td> <td>€ 260.000</td> <td>€ 260.000</td> <td>€ 650.000</td> </tr> <tr> <td>Out of pocketkosten</td> <td>€ 70.000</td> <td>€ 90.000</td> <td>€ 90.000</td> <td>€ 250.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>€ 200.000</td> <td>€ 350.000</td> <td>€ 350.000</td> <td>€ 900.000</td> </tr> </tbody> </table>					2022	2023	2024	Totaal	Inzet medewerkers (3,5 FTE)	€ 130.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 650.000	Out of pocketkosten	€ 70.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 250.000	Totaal	€ 200.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 900.000
	2022	2023	2024	Totaal																				
Inzet medewerkers (3,5 FTE)	€ 130.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 650.000																				
Out of pocketkosten	€ 70.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 250.000																				
Totaal	€ 200.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 900.000																				

Programmalijn Platform, organisatie en communicatie	
7.2 Platform	
Doelstelling	<p>Naast de betrokken partijen in het uitvoeringsprogramma NIL zijn er nog meer organisaties/bedrijven die bij willen dragen aan de landbouwtransitie. Deze partijen willen we een platform bieden om aan te haken. Voorbeelden van partijen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten • TBO's • Waterschap • Wildbeheereenheid
Aanpak	<p>Door het platform op te zetten en hierover te communiceren kunnen andere partijen bereikt worden. Ook kunnen ze geïnformeerd worden over in welke vorm een bijdrage kan worden geleverd. Deze kunnen ook een bijdrage leveren door hun netwerk onder burgers in te zetten.</p>
Op te leveren producten	<p>Een platform waar organisaties of bedrijven terecht kunnen die willen bijdragen aan de landbouwtransitie.</p>
Planning	<p>2022 - 2024</p>
Kosten en Financiering	<p>Opgenomen in projectsheet Programmalijn Platform, organisatie en communicatie</p>

Programmalijn Platform, organisatie en communicatie	
7.3 Fondsenwerving	
Doelstelling	Fondsen te werven vanuit beschikbare regelingen voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Natuurinclusieve Landbouw Limburg.
Aanpak	Door het programmateam wordt zo maximaal mogelijk gebruik gemaakt van beschikbare provinciale, nationale, Europese en overige subsidieregelingen, waar mogelijk in samenwerking met partners, om de financiering van het uitvoeringsprogramma Natuurinclusieve Landbouw Limburg te bekostigen. Gezien de impact wordt het belangrijkste speerpunt het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) met de gebiedsgerichte aanpak (GGA). Natuurinclusieve landbouw draagt in hoge mate bij aan de doelen van de KRW, het herstel van de biodiversiteit, de Nitraatrichtlijn, het stikstofdossier en de klimaatopgave.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van geschikte subsidieregelingen • Inschrijvingen op geschikte subsidieregelingen • Overleg met partners om te komen tot succesvolle inschrijvingen
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	Opgenomen in projectsheet Programmalijn Platform, organisatie en communicatie

Programmalijn Platform, organisatie en communicatie	
7.4 Communicatie	
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Werven en informeren van deelnemers (agrarische ondernemers) • Informeren van stakeholders, partners en consumenten
Aanpak	<ul style="list-style-type: none"> • Boeren en tuinders informeren en overtuigen om deel te nemen aan projecten en te 'investeren' in natuurinclusieve maatregelen. • Overheden en consument (de maatschappij) laten meebewegen naar natuurinclusief boeren en de randvoorwaarden die daarbij horen
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatieplan uitgewerkt naar de verschillende doelgroep en behoeftes • Website, actueel en attractief • Publiekscampagnes gericht op consument • Kennis- en demonstratiebijeenkomsten • Webinars, cursussen en opleiding • Showcases met voorbeeldbedrijven • Organiseren netwerk met betrokken organisaties • Ambassadeurs (persoonlijk/organisatie) die als boegbeeld optreden
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	Opgenomen in projectsheet Programmalijn Platform, organisatie en communicatie

Programmalijn Platform, organisatie en communicatie	
7.5 Monitoring	
Doelstelling	Het in beeld brengen van de snelheid van de transitie richting natuurinclusieve landbouw.
Aanpak	Door bij te houden hoeveel bedrijven er meewerken met de Limburgse biodiversiteitsmonitor(LBM) kan er een beeld geschetst worden. Daarnaast is het belangrijk om te zien of de bedrijven die meedoen met de LBM ook in score toenemen. Daarnaast is het belangrijk te zien hoeveel animo er is voor verschillende onderwerpen/projecten.
Op te leveren producten	Een dashboard waarop zichtbaar is hoeveel bedrijven er meedoen met daaraan gekoppeld de oppervlakte. Daarnaast kan er een overzicht gemaakt worden van LBM scores.
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	Opgenomen in projectsheet Programmalijn Platform, organisatie en communicatie

Programmalijn Platform, organisatie en communicatie	
7.6 Borging	
Doelstelling	Natuurinclusief boeren ontwikkelt zich snel. Maar de huidige fase kenmerkt zich nog in belangrijke mate door experimenteren en ervaren. Om te voorkomen dat deze opwaartse lijn terugvalt, zal een laagdrempelig borgingsinstrument ontwikkeld moeten worden.
Aanpak	Binnen de regionale praktijkpilots wordt ervaring opgedaan met laagdrempelige borgingsinstrumenten. Bij de ontwikkeling hiervan wordt de relatie met de monitoringsinstrumenten, zoals de biodiversiteitsmonitor bewaakt. De aanpak wordt verder uitgewerkt onder regie van de Stichting Natuurinclusieve Landbouw Limburg.
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Methodiek voor het ontwikkelen van borgingsinstrumenten • Concrete borgingsinstrumenten
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	Opgenomen in projectsheet Programmalijn Platform, organisatie en communicatie

Programmalijn Platform, organisatie en communicatie

7.7 Landbouwloket

Doelstelling	Het ontwikkelen van een toegankelijke en eenvoudig systeem voor het nemen van stimuleringsmaatregelen, waarbij wachttijden worden verkort en het doelbereik groter wordt. Verder creëert het idee synergie doordat er een koppeling wordt gemaakt tussen informatievoorziening, het ontsluiten van stimuleringsbudget, kennis en coaching.																				
Aanpak	<p>Aanpak op proces, ontwikkeling en monitoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selecteren uitwerkingsgebieden en inrichten projectorganisatie • Voorbereiden webtool op basis van bestaande tooling • Voorbereiden governance -> handboek organisatie, mandaten en zeggenschap • Opstellen monitoringsplan en communicatiestrategie • Landbouwloket geschikt maken voor toepassing: per gebied modules koppelen (o.m. vergoeding uitvoeringsmaatregelen, bedrijfscoaches, e-learningmodules) • Per uitwerkingsgebied met samenwerkende gebiedspartijen zowel governance als webtool uitwerken, invullen, testen, evalueren en bijstellen 																				
Op te leveren producten	<ul style="list-style-type: none"> • Webtool • Handboek organisatie, mandaten en zeggenschap 																				
Planning	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden en ontwikkelen: 2022 • Webtool invullen, testen, evalueren en bijstellen: 2023 																				
Kosten en Financiering	<p>Dit project heeft een eigen begroting en financiering en is niet opgenomen in de totale begroting.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Begrotingspost</th> <th>budget</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Overall projectmanagement</td> <td>12.780</td> </tr> <tr> <td>Initiatief</td> <td>13.104</td> </tr> <tr> <td>Voorbereiding landbouwportaal</td> <td>8.260</td> </tr> <tr> <td>Voorbereiding tooling</td> <td>2.096</td> </tr> <tr> <td>Planvorming</td> <td>22.884</td> </tr> <tr> <td>Inrichting landbouwloket</td> <td>13.048</td> </tr> <tr> <td>Uitvoering landbouwloket</td> <td>95.963</td> </tr> <tr> <td>Monitoring en evaluatie</td> <td>4.986</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>173.121</td> </tr> </tbody> </table>	Begrotingspost	budget	Overall projectmanagement	12.780	Initiatief	13.104	Voorbereiding landbouwportaal	8.260	Voorbereiding tooling	2.096	Planvorming	22.884	Inrichting landbouwloket	13.048	Uitvoering landbouwloket	95.963	Monitoring en evaluatie	4.986	Totaal	173.121
Begrotingspost	budget																				
Overall projectmanagement	12.780																				
Initiatief	13.104																				
Voorbereiding landbouwportaal	8.260																				
Voorbereiding tooling	2.096																				
Planvorming	22.884																				
Inrichting landbouwloket	13.048																				
Uitvoering landbouwloket	95.963																				
Monitoring en evaluatie	4.986																				
Totaal	173.121																				

Programmalijn Platform, organisatie en communicatie	
7.8 Aanpalende projecten	
Doelstelling	Overzicht behouden van projecten die lopen op gebied van NIL.
Aanpak	Er is een website ontwikkeld waarop een overzicht te vinden is van lopende projecten. Dankzij het overzicht kunnen lopende projecten gekoppeld worden en voorkomen worden dat dingen naast elkaar lopen. Ook staan de contactpersonen vermeld waardoor aanmelding gemakkelijker kan verlopen.
Op te leveren producten	Website die vindbaar is voor iedereen met een overzicht van lopende projecten.
Planning	2022 - 2024
Kosten en Financiering	Opgenomen in projectsheet Programmalijn Platform, organisatie en communicatie